

प्राप्तिः — दुःखदेव — ज्ञापते Śāh. D. 2, 4. दुःखम् dass.: ध्रुवमय मकराजो दुःखं स्वपिति R. 2, 33, 6. दुःखं त्वयि निवत्स्यति N. 14, 15, 16. अव्यक्ता हि गतिर्दुःखदेवद्विवाप्यते Bhāg. 12, 5. पूर्वावधारितं श्रेयो दुःखं हि परिवर्तते Çā. 172. दुःखम् mit einem folg. infin. schwer zu: संन्यासस्तु महाबाहो दुःखमाप्तुमयोगतः Bhāg. 5, 6; vgl. दुःखमित्येव यत्कर्म काय-
क्लेशभयात्त्यजेत् als etwas schwer zu Vollbringendes 18, 8. दुःख am Anf. eines comp. mit Mühe, schwer: °चारिन् R. 3, 23, 14. °जीविन् mit Mühe sein Leben fristend M. 11, 9. °च्छेद्य Kām. Nitis. 9, 44. — 2) adj. f. आ unbehaglich, unangenehm, widerwärtig: सुमुखा न च दुःखा सा (समा) न शीता न च धर्मदा Hariv. 12661. सुप्यते पर्णशय्यासु तृणशय्यासु च — स्व-
यंकृतासु दुःखासु R. Gorr. 2, 28, 20. तैर्वाक्यैः परुषैर्दुःखैः कैकेयी भृशदुःखिता R. Schl. 2, 78, 20. सिंहानो निनदा दुःखाः श्रोतुं दुःखमो वनम् unangenehm zu hören 28, 7. — 3) compar. दुःखतरं n. ein grösseres Leid, — Ungemach; ein gar grosses Uebel; adj. unbehaglicher, mit mehr Ungemach verbunden: किं नु दुःखतरं शक्यं मया द्रष्टुमतः परम् । यो ऽरुमय u. s. w. Hip. 1, 35. N. 11, 17. Bhāg. 2, 36. Daç. 2, 64. दुःखादुःखतरं प्राप्य R. 5, 53, 7. घृता दुःखतरं वनम् R. Schl. 2, 28, 9. fgg. शय्या MBh. 3, 1819. — Die Bed. the world bei Wils. beruht auf einem Druckfehler im Trik.; vgl. दुःखलोक.

दुःखान्तं (दुःख + ज्ञात) adj. f. आ den Unheil getroffen hat P. 6, 2, 170, Sch. 4, 1, 52, Vārt. 4, Sch.

दुःखता (von दुःख) f. Unbehaglichkeit, Zustand des Leidens, — Schmerzes: वने निवासस्य च दुःखताम् R. 2, 27, 23. न पश्यो मृत्युं पश्यति न रोगं नात दुःखताम् Kānd. Up. 7, 26, 2. वयं च — तिसृभिर्दुःखताभिः संपीडिता म्रभूम् — दुःखदुःखतया विपरिणामं च संस्कारं च Saubh. P. 4, 26, b. Vjutr. 64.

दुःखदेह्या (दुःख + दे०) adj. f. schwer zu melken, von einer Kuh H. 1269.

दुःखनिवृत् (दुःख + नि०) adj. f. आ schwer zu ertragen: तृप्ता Bhāg. P. 9, 19, 16.

दुःखभागिन् (दुःख + भा०) adj. dem Leid zu Theil geworden ist, unglücklich M. 4, 157. Hit. 1, 22.

दुःखमय (von दुःख) adj. dessen Wesen Unbehagen, Leiden ist; davon दुःखमयत्वं n. nom. abstr. Śāh. D. 24, 14 (wo so zu lesen ist).

दुःख्य (wie eben), दुःख्यति Jmd Weh verursachen, betrüben Duā-
tup. 35, 76.

दुःखलब्धिका (दुःख + ल०) f. N. pr. einer Prinzessin (die mit Mühe Erlangte) Vid. 192.

दुःखलोक (दुःख + लोक) m. die Welt der Leiden, der Kreislauf der Metamorphose (संसार) Trik. 1, 1, 133.

दुःखव्याभाषित (दुःख + व्या०) adj. schwer auszusprechen: नाम °ता-
नरम् MBh. 13, 4485.

दुःखशील (दुःख + शील) adj. einen schweren Charakter habend, der keinen Spass versteht, leicht böse wird MBh. 4, 277. Davon °शीलत्वं n. nom. abstr. Suçr. 1, 192, 6.

दुःखसंस्पर्श (दुःख + सं०) adj. f. आ dessen Berührung Unbehagen, Lei-
den verursacht: गदा MBh. 3, 2046.

दुःखसंचार (दुःख + सं०) adj. unbehaglich verstreichend: प्रत्यूषे दुः-

खसंचारा मध्याह्नसमये सुखाः । दिवसाः R. 3, 22, 10.

दुःखस्पर्श (दुःख + स्पर्श) adj. dessen Berührung unangenehm ist: मे-
षकम्बलादि Kull. zu M. 2, 98.

दुःखाकार (दुःख + 1. कर), दुःखाकारेति Jmd (acc.) Weh verursachen,
betrüben P. 5, 4, 64. Vop. 7, 90. Çiç. 2, 11.

दुःखाकर (vom vorherg.) adj. betrübend Daçak. in Benf. Chr. 181, 10.

दुःखाचार (दुःख + आचार) adj. f. आ mit dem schwer umzugehen ist,
der keinen Spass versteht, leicht unangenehm wird MBh. 4, 274.

दुःखात्त (दुःख + अत्त) m. Ende der Leiden; bei den Māheçvara
die allendliche Erlösung oder Erlangung übernatürlicher Kräfte und
eines unbeschränkten Willens Colebr. Misc. Ess. 1, 407. 409. Madhus.
in Ind. St. 1, 23, 2.

दुःखाय (von दुःख, दुःखायते Schmerz empfinden, sich betrüben gaṇa
सुखादि zu P. 3, 1, 18. Vop. 21, 10. दुःखायते च हृदयं सुखमश्नुते च Mālav.
78. दुःखायते जनः सर्वः स एवैकः सुखायते Bhāṭṭ. 5, 74.

दुःखित (wie eben) adj. Schmerz empfindend, betrübt, niedergeschla-
gen, unglücklich gaṇa तारकादि zu P. 5, 2, 36. M. 9, 288. N. 5, 13, 8, 25.
22, 28. R. 1, 1, 60. 42, 13. 6, 82, 12. Pañkāt. 43, 8. Varāh. Brh. S. 16,
41, 68, 17.

दुःखिन् (wie eben) adj. dass. gaṇa सुखादि zu P. 5, 2, 131. Hit. 1, 188.
Kāthās. 1, 47. Vet. 30, 17. Çuk. 40, 14. Prab. 68, 10. Davon दुःखित्व n.
nom. abstr. Vedāntas. (Allah.) No. 38.

दुःखीय (wie eben), दुःखीयति Schmerz empfinden, sich abquälen: दुः-
खीयति सुखहेतोः को मूढः सेवकादन्यः Hit. 11, 25. — Vgl. दुःखाय.

दुःख्य (wie eben), दुःख्यति Schmerz bereiten gaṇa काष्ठादि zu P.
3, 1, 27.

दुःप्र०, दुःप्र०, दुःप्रा०, दुःप्रे० s. u. दुष्प्र०, दुष्प्र०, दुष्प्रा०, दुष्प्रे०.

दुःफालिकुत्थ in der Astrol. N. des 12ten Joga Ind. St. 2, 272.

दुःश०, दुःष०, दुःस० s. u. दुःश०, दुष्ष०, दुःस०.

डुकूल 1) m. eine best. Pflanze Hariv. 12630. — 2) n. oxyt. Uóéval.
zu Uñdis. 4, 90. ein aus dem Baste dieser Pflanze bereiteter feiner Zeug,
ein Kleid aus solchem Zeuge (auf keinen Fall gewobene Seide, wie gewöhn-
lich angegeben wird), = तौम AK. 2, 6, 3, 15. H. 669. an. 3, 655. fg.
Med. 1. 99. Hār. 145. = वात्कल Amaramālā beim Schol. zu Bhāṭṭ. 3,
34, 10, 1. = श्लेषावस्त्र, सूत्रवासम् Trik. 3, 3, 396. H. an. Med. verschie-
den von तौम MBh. 13, 5503. 7175. Mārk. P. 13, 28. बद्धा ललाटे हिमच-
न्द्रशुभं डुकूलपटम् Hariv. 7041. 15631. मृहनि R. Gorr. 1, 76, 3. Suçr. 1,
63, 14. 323, 4. im Gegens. zu वत्कल Bhārṭṭ. 3, 54. वधूडुकूलं कलकम्-
लनाणम् Kumāras. 3, 67. 78. Mālav. 82. Rt. 1, 4, 2, 26. 3, 7. Varāh. Brh.
S. 26 (23), 18. Git. 1, 42. 2, 12. 11, 26. Bhāg. P. 1, 13, 40. 2, 2, 4. 3, 20, 29.
23, 28. 4, 21, 17. 24, 27. 9, 18, 8. वासश्चित्रडुकूलम् Prab. 71, 5. 113, 11.
Śāh. D. 43, 10. Am Ende eines adj. comp. f. आ Megh. 64. Rāga-Tar. 1,
57, 84. रंसचिह्नडुकूलवान् Ragh. 17, 25.

डुगूल n. = डुकूल 2. H. 669. Megh. 64, v. 1.

डुग्ध 1) adj. und n. s. u. डुकृ. — 2) f. ई eine Art Asclepias, = तीरा-
विका Med. dh. 8. = डुग्धपाषाण (viell. डुग्धिन् m., da die übrigen Sy-
nonyme alle dieses Geschlechts sind) Rāgan. im ÇKḌa.

डुग्धकूपिका (डुग्ध + कूप) f. ein aus Reismehl gebackener, mit Milch